

SUNDHED OG ANVENDT TEKNOLOGI

Velkommen til denne udgave af UCN Perspektiv, hvor vi sætter fokus på sundhed og anvendt teknologi. I en tid, hvor sundhedsvæsenets digitalisering udvikler sig med lynets hast, er det vigtigt at have øje for, hvordan disse teknologiske fremskridt kan anvendes til at forbedre vores sundhed og livskvalitet. Øget anvendelse af teknologi indenfor sundhedsområdet har således nogle potentielle muligheder. Det indebærer fx øget kvalitet og effektivitet af sundhedsfaglige ydelser samt muligheden for at skræddersy interventioner til borgere og patienter, så de har mulighed for at leve et sundere og mere aktivt og selvstændigt liv. Samtidig peges der på, at øget brug af teknologi kan være med til at imødekomme de demografiske udfordringer, vi kigger ind i i sundhedsvæsenet og i samfundet generelt såvel nationalt som internationalt (Kommissionen for robusthed i sundhedsvæsenet, 2023). Her ser vi flere ældre, som lever i længere tid med en eller flere

konkurrerende sygdomme, samt en arbejdsstyrke, som ikke kan følge med. I Danmark vil der således være 140.000 flere ældre, som har behov for behandling i sundhedsvæsenet i 2030, end der var i 2021. Samtidig vil der mangle 40.000 sundhedsprofessionelle, hvilket dækker over læger, sygeplejersker, jordemødre, sosu-medarbejdere, fysioterapeuter, ergoterapeuter, bioanalytikere, radiografer, sundhedsadministrative koordinatore osv. (Lægeforeningen, 2023). Dette er en kæmpe udfordring, som vi allerede i dag står midt i.

Den øgede anvendelse af forskellige teknologiske løsninger kan indebære sundhedsapps, infostandere, tracking-løsninger, monitoreringsteknologier m.fl. Netop nogle af disse teknologier vil dette tema-nummer udfolde i forhold til både

trends, muligheder og udfordringer, når sundhed og teknologi mødes.

Teknologi er således blevet en integreret del af vores daglige liv og i mødet med sundhedsvæsenet, hvorfor det er vigtigt at holde sig for øje, hvad anvendelsen betyder for os mennesker og sundhedsvæsenet generelt. Mange anvender således forskellige typer af teknologier til at monitorere sig selv i forhold til fysisk aktivitet, kost, søvn m.m. Dette medfører en ny tilgang til sundhedsvæsenet fra borgeres og patienters side, hvor de kan have et indgående kendskab til egen sundhedstilstand. Samtidig kan borgere og patienter være yderst kompetente i brugen af forskellige teknologiske løsninger – måske endda i højere grad end de sundhedsprofessionelle! Dette kalder på en opmærksomhed på generelle digitale kompetencer og digitale sundhedskompetencer hos både borgere, patienter og sundhedsprofessionelle. Således at vi sikrer, at brugerne har de rette kompetencer

FORORD

til at anvende teknologiernes potentiale.

Artiklerne i dette temanummer giver et dybdegående indblik i, hvordan anvendelse af forskellige teknologiske løsninger er med til at påvirke sundhedsvæsenet både set fra et borger- og patientperspektiv og set fra et sundhedsprofessionelt perspektiv. Ud fra et borger- og patientperspektiv kan teknologien potentielt give en større grad af ansvar for egen behandling og pleje samt bidrage til hyppigere og mere målrettede interventioner, som kan støtte den enkeltes behov og ønsker. Fra et sundhedsprofessionelt perspektiv kan teknologien potentielt medføre øget fleksibilitet og effektive sundhedsydelse samt frigive tid til ressourcetsvage borgere og patienter. Teknologien kan ligeledes anvendes til monitorering af patienternes sundhed og sygdomstilstand.

Fleere af artiklerne i dette temanummer fremhæver dog også vigtigheden af at forholde sig konstruktivt kritisk til både praktiske og etiske aspekter ved anvendelse og implementering af teknologiske løsninger i sundhedsvæsenet. Fra et omsorgsfilosofisk perspektiv er det vigtigt at være opmærksom på, at teknologi ikke kan sætte sig i den andens sted eller reagere, hvis noget uforudset

sker. Det er således vigtigt at blive "venner" med teknologien, så den sundhedsprofessionelle kan sanse og fornemme borgere og patienters tilstand gennem anvendelsen af teknologiske løsninger. Enhver teknologi kan risikere at krænke borgere og patienters sårbarhed og udsathed, hvis den misbruges, hvilket er grunden til, at enhver teknologi kræver etiske overvejelser og skøn (Kjeldsen, 2016). Teknologi er derfor ikke en neutral aktør, men vil påvirke dem, der bruger teknologien, samtidig med at brugerne vil påvirke teknologiens anvendelse og implementering.

I dette temanummer er fokus på sundhed og anvendelse af teknologi, hvorfor problematikker vedrørende forskellige sygdomme samt forebyggelse, behandling og rehabilitering i forbindelse med disse ikke berøres dybdegående. En kort præsentation af de centrale tematikker i de enkelte artikler følger efter denne indledning.

Dette temanummer henvender sig til undervisere på professionshøjskolerne, studerende på professionshøjskolerne, fagprofessionelle i

praksis og andre med interesse for viden om anvendelse af teknologier og digitale løsninger i sundhedsvæsenet.

Jeg håber, at du finder, at denne udgave af UCN Perspektiv bidrager med relevant forskningsbaseret viden og danner et solidt afsæt for refleksioner over anvendelsen af teknologi indenfor sundhedsområdet. Tak, fordi du læser med.

Med venlig hilsen
forskningsleder og docent
Diana Schack Thoft

Litteraturliste

- Kjeldsen, S. B. . (2016). Sygeplejens ydmyge superhelt. *Sygeplejersken*, 2016(11), 52-55. <https://dsr.dk/fag-og-udvikling/sygeplejersken/arkiv/sygeplejersken-argang-2016-nr-11/sygeplejens-ydmyge-superhelt/>
- Kommissionen for robusthed i sundhedsvæsenet. (2023). *Robusthedskommissionens anbefalinger. Indenrigs- og Sundhedsministeriet*. <https://sum.dk/Media/638336462586551242/Robusthed-Samlet-Rapport-TILG.pdf>
- Lægeforeningen. (2023). *Arbejdskraftanalyse 2023* https://laeger.dk/media/lbcpebgy/arbejdskraftanalyse2023_28-03-2023.pdf

INTRODUKTION TIL ARTIKLERNE

I det følgende gives en kort introduktion til de centrale omdrejningspunkter, der er fokus i de seks artikler, som du kan se frem til at læse i denne udgivelse af UCN Perspektiv. Artiklerne er alle produkter og konkrete resultater af forskningsprojekter knyttet til Forskningscenter for Sundhed og Anvendt Teknologi og udført i samarbejde med UCN's forskellige uddannelsesområder samt på tværs af uddannelser indenfor uddannelsesområderne.

Den første artikel, **Undervisning i og med teknologi i sundhedsprofessionsuddannelserne** af Daniel Ramskov Jørgensen, lektor, ph.d., fysioterapeutuddannelsen, Anna Marie Lassen, lektor, ph.d., ergoterapeutuddannelsen, og Louise Lilleøre Kjeldsen, adjunkt, ph.d., jordemoderuddannelsen, sætter fokus på sundhedsprofessionelles og patienters/borgeres viden om teknologier og deres digitale kompetencer som forudsætninger for at få det fulde potentiale ud af de muligheder, som den øgede digitalisering af sundhedsvæsenet skaber. I artiklen fremstilles en analyse af udvalgte sundhedsuddannelsers bekendtgørelsesbestemte udgangspunkter for undervisning i og med teknologi på sundhedsprofessionsuddannelserne.

Herefter følger artiklen **Projekt IDEAHL – pårørendes og sundhedsprofessionelles syn på at støtte digitale sundhedskompetencer hos borgere med kronisk fysisk sygdom** af Jacob Østergaard Madsen, lektor, ph.d., ergoterapeutuddannelsen, Charlotte Brun Thorup,

forskningsleder, ph.d., radiografuddannelsen og Forskningscenter for Sundhed og Anvendt Teknologi, og Anesofie Bengtsen, adjunkt, cand. jur., samfunds-, eksport- og formidlingsuddannelserne. Forfatterne sætter spot på digitale sundhedskompetencer med afsæt i borgere med kroniske fysiske sygdomme. Disse borgere udfordres i et digitaliseret sundhedsvæsen og er afhængige af hjælp fra sundhedsprofessionelle og pårørende til at agere digitalt. I artiklen afdækkes, hvordan borgere med en kronisk fysisk sygdom kan støttes i deres digitale sundhedskompetence, set fra de pårørendes og de sundhedsprofessionelles perspektiv.

Som den tredje artikel i rækken kommer artiklen **Overforbrug af teknologi** af Ingrid Jepsen, lektor, ph.d., jordemoderuddannelsen. Ingrid præsenterer i artiklen en undersøgelse og forståelse af, hvad der er baggrunden for, at jordemødre såvel nationalt som internationalt anvender teknologien kardiografi, også kaldet CTG, til at følge forløbet ved ukomplicerede fødsler. I artiklen diskuteres netop den udbredte anvendelse af CTG, i lyset af at evidensbaserede retningslinjer foreskriver, at der i stedet skal anvendes håndholdt teknologi i form af træstetoskop og/eller doptone til overvågning af barnets hjertelyd under ukomplicerede fødsler.

Efter denne artikel kommer artiklen **Patienternes perspektiv på den elektroniske ankomststander på en røntgenafdeling** af Susanne

Hjorth Hansen, lektor ved radiografuddannelsen, og tre studerende fra radiografuddannelsen: Anne Vinther Jensen, Josefine Steen Mygind og Tanja Nygaard Laurberg Sørensen. I artiklen fremstilles resultater fra et studie med 46 observationer og to interviews, der viser patienternes oplevelser af elektroniske ankomststandere på røntgenafdelinger. Resultaterne peger på, at patienterne ikke oplever de store problemer med at anvende ankomststanderne, men at anvendelsen af ankomststanderne gør, at de mister den tryghedsfølelse, det giver, når de kommunikerer med en sekretær.

Herefter følger artiklen **Ethiske overvejelser og problematikker i forbindelse med**

udvikling, opsætning og anvendelse af en demens-tracking-løsning af Diana Schack Thoft, forskningsleder, docent, ph.d. ved Forskningscenter for Sundhed og Anvendt Teknologi, og Henrik Munk Hvarregaard, master og tidligere lektor ved IT-uddannelserne. Artiklen tager afsæt i, at borgere med demens ofte kan have vanskeligt ved at finde rundt til bekymring for deres pårørende og de fagprofessionelle. En løsning til at tackle denne problemstilling kan være en demens-tracking-løsning. I artiklen fremstilles de etiske overvejelser, der kan være i forhold til involvering af borgere med demens i forhold til

at udvikle en sådan løsning. Der peges endvidere på de etiske forhold, der vedrører opsætning og anvendelse af den nævnte løsning på et plejehjem.

Den sidste artikel i rækken er **Telemedicinsk hjemmemonitorering under kompliceret graviditet** af Jane Hyldgaard Nielsen, lektor, ph.d., jordemoderuddannelsen, Ingrid Jepsen, lektor, ph.d., jordemoderuddannelsen, Stine Aistrup Eriksen, lektor, ph.d., jordemoderuddannelsen, og Rikke Damkjær Maimburg, ph.d., docent, jordemoderuddannelsen. På flere hospitaler tilbydes gravide med et kompliceret graviditetsforløb at blive fulgt tæt

via hjemmemålinger af moderens og fosterets sundhedstilstand. Fokus i artiklen er på, hvordan jordemødrene oplever denne teknologi, og hvilke potentialer og udfordringer hjemmemålingerne giver.

Jeg ønsker jer rigtig god læselyst.

Jette Bangshaab, forskningskoordinator og lektor, Forskningscenter for Sundhed og Anvendt Teknologi.